

Suomen Afrikka-strategia

Strategian lähtökohdat

Suomen Afrikka-strategian laatimisen taustalla on Afrikan maanosassa viime vuosina tapahtunut merkittävä muutos. Monen Afrikan maan talous on kasvanut, maanosa on yhdentynyt poliittisesti ja taloudellisesti, ja väestö kasvaa voimakkaasti. Samalla Afrikan strateginen, geopoliittinen ja kaupallistaloudellinen merkitys on voimistunut.

Euroopalle ja Suomelle Afrikan maanosan merkitys naapurina on erityisen suuri. Sillä, miten Afrikan maat kykenevät sopeutumaan ilmastonmuutokseen, säilyttämään luonnon monimuotoisuutta ja vastaamaan väestönkasvun haasteisiin on vaikutusta paitsi Afrikan maanosan kehitykseen, myös Eurooppaan ja Suomeen. Yhteisten globaalien haasteiden ratkaisu ei onnistu ilman Afrikan maita, jotka muodostavat yli neljänneksen YK:n jäsenmaista.

Samalla kansainvälisten toimijoiden poliittinen ja taloudellinen läsnäolo Afrikan mantereella on lisääntynyt. Kilpailu vaikutusvallasta, luonnonvaroista ja kauppaan ja investointeihin vaikuttavien liikenne-, energia- ja digiyhteyksien hallinnasta Afrikassa on kiihtynyt.

Suomen kansallisten intressien näkökulmasta on tärkeää, että Suomi edistää Afrikan myönteistä kehitystä ja rakentaa afrikkalaisten kumppaneidensa kanssa molempia hyödyttävää poliittista ja taloudellista yhteistyötä.

Afrikka-strategian tavoitteena on monipuolistaa ja syventää Suomen suhteita Afrikan maihin, Afrikan unioniin (AU) ja alueellisiin järjestöihin keskittyen erityisesti poliittisiin ja kaupallistaloudellisiin suhteisiin.

Afrikka-strategiassa ei keskitytä kehitysyhteistyötä koskeviin toimiin, vaan huomio on suhteiden monipuolistamisessa ja laajentamisessa molempia hyödyttävään ja vastavuoroiseen poliittiseen ja kaupallistaloudelliseen yhteistyöhön. Kehitysyhteistyö säilyy silti Suomen ulkopoliitiikan yhtenä keskeisenä välineenä Afrikassa, ja Afrikka on jatkossakin Suomen kehitysyhteistyön maantieteellinen painopiste. Kehitysyhteistyötä koskevat linjaukset tehdään Suomen kehityspoliitiikan ylivaalikautisia periaatteita laadittaessa.

Suomen ja Afrikan maiden suhteiden kehittämisen lähtökohtana on ymmärrys siitä, että Afrikka on poliittisesti, taloudellisesti ja kulttuurillisesti hyvin moninainen, 54 valtiosta koostuva maanosa, jonka maat ovat johtoroolissa omaa kehitystään ja turvallisuuttaan koskevissa asioissa.

Suomi edistää strategian tavoitteita kahdenvälisten Afrikka-suhteidensa ohella osana EU:ta, pohjoismaisessa yhteistyössä, kansainvälisissä rahoituslaitoksissa sekä YK:n ja muun monenvälisen yhteistyön puitteissa.

Strategian valmisteluprosessi

Valtioneuvoston Afrikka-strategia on valmisteltu ulkoministeriön johdolla, yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Työtä on vienyt eteenpäin poliittisen valtiosihteerin Johanna Sumuvuoren puheenjohtama, kaikkien ministeriöiden edustajista koostuva ohjausryhmä. Strategiasta käytiin

lähetekeskustelu hallituksen iltakoulussa. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta TP-UTVA käsitteli strategiaa 12.3.

Laaja sidosryhmien kuulemisprosessi oli tärkeä osa strategiavalmisteluita. Kuulemiset koostuivat kaikille avoimista webinaareista, yhdessä Allianssin ja Ambitious Africa-aloitteen kanssa järjestetystä nuorisotyöpajasta ja neljästä eri sidosryhmiä yhteen tuoneesta teematyöpajasta (rauha ja turvallisuus, taloussuhteet, ilmasto, ympäristö ja luonnonvarat ja koulutus ja osaaminen), joita valmisteltiin eri ministeriöiden ja muun valtionhallinnon edustajista koostuneissa työryhmissä. Lisäksi järjestettiin yhteistyössä yhteistyökumppaneiden kanssa useita muita keskustelutilaisuuksia eri teemoista.

Valmisteluiden aikana kuultiin myös afrikkalaisia tahoja. Omat kuulemistilaisuudet järjestettiin mm. Suomen afrikkalaisdiasporalle ja Suomeen akkreditoituille afrikkalaisille suurlähetystöille.

Laajapohjaista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa on tarkoitus jatkaa strategiaa toimeenpantaessa. Strategian toivotaan antavan herätteitä julkisten, yksityisten ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden Afrikka-yhteistyölle.

Strategian keskeisimmät linjaukset

Afrikka-strategian tavoitteena on monipuolistaa ja syventää Suomen suhteita Afrikan maihin, Afrikan unioniin (AU) ja alueellisiin järjestöihin keskittyen erityisesti poliittisiin ja taloudellisiin suhteisiin. Lisäksi tavoitteena on kehittää edelleen Suomen Afrikka-politiikan kokonaisvaltaisuutta ja johdonmukaisuutta.

Poliittisen yhteistyön osalta esitetään mm. poliittisen ja virkamiestason vierailujen ja tapaamisten lisäämistä, Suomen diplomaattisen ja kaupallisen läsnäolon vahvistamista ja yhteistyön tiivistämistä globaaleissa kysymyksissä (mm. sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän edistäminen, muuttoliikettä koskeva vuoropuhelu).

Rauhan ja turvallisuuden yhteistyön tavoitteisiin sisältyy esimerkiksi Suomen kriisinhallintaosallistumisen vahvistaminen Afrikassa ja Suomen tuen vahvistaminen Afrikan rauhanprosesseille.

Kaupallistaloudellisen yhteistyön tavoitteeksi nostetaan Suomen ja Afrikan maiden välisen kaupan kasvattaminen ja investointien tuntuva lisääminen. Mahdollisuuksia nähdään erityisesti suomalaisen osaamisen yhdistämisessä Afrikan maiden vihreän talouskasvun ja kestäväen rakennemuutoksen (ml. digitalisaatio) edistämiseksi.

Suomi tukee toimillaan EU:n ja Afrikan suhteiden ja EU:n globaaliroolin vahvistumista. Suomalaistoimijoiden osallistumista EU-Afrikka-kumppanuuden toimeenpanoon ja pääsemistä EU-rahoitukseen edistetään.

Ihmisten ja yhteisöjen väliset suhteet-kappaleessa tunnustetaan valtionhallintoa laajempien yhteyksien (diaspora, yritykset, tutkimuslaitokset, kansalaisyhteiskunta, nuoret jne.) merkitys Suomen ja Afrikan maiden välisille suhteille ja rohkaistaan eri tahoja aktiivisuuteen ja yhteistyön tiivistämiseen.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti ihmisoikeudet, oikeusvaltioperiaate, demokratia, rauha, vapaus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvon edistäminen muodostavat arvopohjan kaikelle Suomen toiminnalle. Selonteon mukaisesti kaikessa toiminnassaan huomioidaan globaalin

kestävän kehityksen Agenda 2030, Pariisin ilmastopöytäkirja sekä luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimus (CBD). Lisäksi strategian laadinnassa on huomioitu EU:n Afrikka-politiikan painotukset sekä AU:n Agenda 2063 ”The Africa We Want”-julistukseen kirjatut tavoitteet.

Strategian toimeenpanosta

Strategian tuloksellisen toimeenpanon varmistamiseksi kukin ministeriö laatii tiiviin hallintoalakohtaisen toimintasuunnitelman, jossa huomioidaan myös budjetti- ja resurssikysymykset. Strategian laadintaa varten perustettu ministeriöiden yhteinen ohjausryhmä on tarkoitus kevään aikana asettaa seuraamaan strategian toimeenpanoa ja vastaamaan ministeriöiden välisestä koordinaatiosta.